

3. Винницький Б. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Винницький Б., Лендшел М., Онишук Б., Сегварі П. – К.: «К.І.С.», 2008. – 146 с.

4. Власов А. Особый путь Петербурга в сфере государственно-частного партнерства // Экономика России. – 2011. – №5. – С. 8-26.

5. Государственно-частное партнерство: теория и практика / В. Г. Варнавский, А. В. Клименко, В. А. Королев и др. – М.: Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010. – 287 с.

6. Запатрина И.В. Потенциал публично-частного партнерства для развивающихся экономик / И. В. Запатрина. – К.: Изд. центр Союза собственников жилья Украины, 2011. – 152 с.

7. Захарченко П.В. Проекты в галузі інфраструктури: партнерство державного та приватного секторів / П.В. Захарченко, А.О. Сосновський, О.М. Гавриш, С.А. Ушацький. – К.: СПД Павленко, 2009. – 256 с.

8. Коровин Е. Кредитный риск проектов частно-государственного партнерства и механизмы поддержки // Экономический курьер. – 2009. – №8. – С. 15-25.

9. Мейер М. Оценка эффективности бизнеса: Пер. с англ. / М. Мейер. – М.: ОО «Вершина», 2004. – 240 с.

10. Світовий банк : <http://www.worldbank.org>.

11. Сосна С.А. О концепции общественного достояния // Государство и право. – 2006. – №2. – С. 94-98.

12. Яковлев П.А. Государственно-частное партнерство: анализ международного опыта и перспектив // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.92. – К.: Техніка, 2010. – С. 323-331.

Отримано 26.02.2013

УДК 330.131.7

З.М.МОЧАЛІНА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ АНАЛІТИЧНОЇ ОЦІНКИ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто проблемні питання щодо оцінки стабільності підприємств в умовах ринкової економіки, надано підходи до систематизації аналітичних показників стійкості, використовуваних в практичній діяльності.

Рассмотрены проблемные вопросы оценки стабильности предприятий в условиях рыночной экономики, предоставлены подходы по систематизации аналитических показателей устойчивости, используемых в практической деятельности.

Problem questions of an estimation of stability of the enterprises in the conditions of market economy are considered, approaches on ordering of analytical indicators of the stability used in practical activities are given.

Ключові слова: аналітична оцінка, стабільність, система показників, фінансова стійкість, платоспроможність, зобов'язання, борги, ризик.

Для дослідження результативності функціонування підприємства використовується система різноманітних показників і чим ширше їх набір, тим складніше виконання аналітичної оцінки, важливість якої для забезпечення більш ефективної діяльності має зростаюче значення, оскі-

льки дає можливість не лише робити висновки щодо поточної діяльності підприємств, а й створювати умови для прогнозування майбутнього. Без систематичної оцінки стану й можливостей діяльності підприємства його перспективи завжди невизначені.

Вияткову увагу науковці приділяють питанням стабільності, оскільки це визначальний чинник життєдіяльності суб'єктів господарювання, незалежно від галузевої належності [1-7].

Особливого значення ця проблема набуває за негативних впливів зовнішнього середовища, в умовах кризових явищ і рецесії, оскільки вони змушують менеджмент підприємства змінювати свої тактичні і стратегічні плани задля збереження певної стабільності і здатності подальшого розвитку.

Стабільність діяльності підприємства повинна бути невід'ємним атрибутом економіки кожного підприємства, однак сформулювати її основні характеристики в рамках однієї дефініції неможливо. Набір індикаторів стабільності діяльності підприємства, як правило, надає досить повну уяву як щодо чинників її забезпечення, так і про причини, які мінімізують уточнюючу систему показників. Система показників, якими оцінюється стабільність діяльності підприємства, повинна відображати її сутнісні характеристики, які беруться за основу прийнятої дефініції, а не бути випадково скомбінованими.

Найбільш поширена точка зору щодо трактування поняття стабільності діяльності підприємства виходить із критерію його здатності до здійснення в повному обсязі й вчасно платежів [6]. На наш погляд, цей критерій винятково важливий, але не може бути єдиним і обумовлюючим потенціал спроможності підприємства до економічного росту і розвитку.

Слід відмітити, що невиконання зобов'язань по платежах діючого підприємства відбувається не завжди в результаті неспроможності (банкрутства), а із причин поточного характеру, що відбувається (і так часто буває) за незалежними від нього факторами впливу. Тобто тимчасову нездатність підприємства щодо здійснення платежів не слід розцінювати як нестійкість діяльності.

Нестійкість діяльності підприємства може проявлятися в повній мірі, коли воно не може розплатитися за зобов'язаннями протягом відповідного циклу діяльності навіть за рахунок свого майна, що буде за вартістю менше розміру хронічних неплатежів. За цих умов потрібно враховувати терміни виконання зобов'язань, що неминуче впливають на стабільність проведення платежів. Якщо підприємство-боржник не в змозі задовольняти вимоги своїх кредиторів протягом періоду виникнення зобов'язань, через деякий час воно припинить повноцінну функці-

онувати, порушивши тим самим відповідний баланс економічних інтересів. Недотримання принципу поступального, рівноважного виконання зобов'язань, які сприяють діяльності окремого підприємства, невдовзі може викликати руйнування балансу інтересів учасників певного ринково-господарського середовища.

Розвиток ефективної системи економічних взаємин (підкреслимо - економічних) між підприємствами створює основу стійкої їхньої діяльності. Фінансова ж сторона проблематики стабільності діяльності підприємства є визначальною, але вона є і наслідком того, що відбувається в економіці.

Економічна залежність підприємства від нездійснення фінансових платежів, безумовно, має зростаючий характер. Ця закономірність, на нашу думку, повною мірою повинна враховуватись як законодавством, так і системою показників, що включаються в аналіз економічної ринкової стабільності діяльності підприємства.

У відборі раціонального кола аналітичних показників не завжди вдається дотриматись критерію важливості, найбільшої доцільності та значимості. Наприклад, ряд авторів [1, 4, 5] вважають достатнім обмежуватись наступними коефіцієнтами, що характеризують фінансову стабільність: коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів; коефіцієнт заборгованості; коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансової стабільності; коефіцієнт маневреності власних коштів; коефіцієнт забезпеченості оборотного капіталу власними джерелами фінансування.

Наведені показники можна оцінювати як певну систему, проте її повнота, з погляду системної оцінки економіко-господарської й фінансової діяльності підприємства на предмет стабільності, викликає певні сумніви. І причина не лише в рівнозначності чи повторях цих показників, що може мати місце за уточнення економічної доцільності. На наш погляд, обґрунтування більшрозширеного складу коефіцієнтів для аналізу й оцінки, стосовно наведених [1, 4, 5], може в значній мірі дозволити поглибитися в розуміння суті проблеми того, що стабільність фінансового стану підприємства дійсно необхідно розглядати ширше, оскільки в дійсності фінансовий стан підприємства є характеристикою його платоспроможності (за всімколом платежів, а не лише за створеною заборованістю).

Важливим є розуміння того, що стабільність фінансового стану підприємства в значній мірі залежить від доцільності й правильності інвестування фінансових ресурсів в активи. Вхіді діяльності підприємства яквеличина фінансових активів, так і їх структура постійно змінюються. Найбільш загальнепоняття про якісні зміни, що мали місце у структурі фінансових джерел і динаміці цих змін можна одержати за допомогою

розширеного аналізу й оцінки економічного потенціалу й результатів фінансової діяльності підприємства. На кожному окремо взятому підприємстві ці показники можуть різнитися як за величиною використання фінансових ресурсів, так і матеріальних, людських і ін. Відносність фінансових показників стосовно економіки підприємства не тільки треба визнавати, але й повніше враховувати як з позиції ситуації, що складається в діяльності підприємства, так і з позиції розвитку зовнішнього середовища. Однакові суми фінансових ресурсів можуть мати різний рівень віддачі не тільки залежно від ефективної або неефективної діяльності підприємства, але й факторів, що мають місцезалежно від цієї діяльності. Завдання підприємства, як правило, погоджувати свою фінансову діяльність із економічними можливостями, очікуваннями, протиріччями й доцільністю.

Наближення фінансових оцінок до економічних дозволяє через відносні характеристики одержувати додаткову інформацію про можливість розширення потенціалу економічної діяльності, з одного боку, а, з іншого, визначати способи згладжування негативних процесів, які супроводжують діяльність підприємства. Абсолютні значення фінансових показників, звичайно, необхідні, тому що дозволяють поглиблювати порівняльний аналіз. Проте потрібно враховувати, що в динаміці порівняльного аналізу абсолютних показників часто присутні не враховані чинники інфляції.

Серед часто вживаних показників, що визначають, на думку авторів, фінансову стабільність підприємства [1, 4, 5], відсутні показники ліквідності балансу, хоча стосовно показників, що характеризують стабільність діяльності і платоспроможність, можна і треба визначати коефіцієнт абсолютної ліквідності балансу, коефіцієнт критичної оцінки (як рівність відношення ліквідних активів до суми короткострокових зобов'язань підприємства), оскільки вони відображають ринкову стабільність, яка має більш широке значення чим коефіцієнт фінансової стабільності.

Вважаємо важливим включення в аналіз і оцінку стійкої діяльності підприємства коефіцієнта маневреності, вимірюваного відношенням власних оборотних коштів підприємства до суми джерел власних коштів. Крім того (особливо в матеріалоемних галузях) доцільно проводити детальний аналіз коефіцієнта, що визначає частку оборотних коштів в активах. Його оцінка дає можливість з'ясування загального стану підприємства.

У ринкових умовах господарювання підприємства стабільність його діяльності залежить від результатів використання майна. З огляду на амортизаційну політику, прийняту підприємством, яка може помітно

впливати на його фінансовий стан, не зайве більш уважно ставитися до аналізу коефіцієнтів використання майна, особливо виробничого призначення. Крім того, слід враховувати, що майнові витрати можуть дорого обходитися підприємству і приводити до подорожчання його продукції, що небажано й в основному не виправдується в сучасній економічній практиці.

Ринкові умови господарювання потребують уважного вивчення динаміки показників позикових коштів, які за різним рівнем інтенсивності й ефективності використовують підприємства. Імовірність розширеного використання позикових коштів підприємствами, на наш погляд, має зростаюче значення й це диктує необхідність різнобічної оцінки діяльності підприємства. Тому обмежувати розрахунком лише коефіцієнта заборгованості аналіз і оцінку позикових коштів не можна. Оскільки зобов'язання підприємств бувають як короткостроковими, так і довгостроковими, це вносить певні складнощі в оцінку стійкої діяльності підприємства, бо довгострокове залучення коштів не дає однозначної можливості для оцінки стійкої або нестійкої діяльності підприємства. Задля стабільності діяльності підприємства при запозиченні коштів потрібно враховувати досягнення критичного результату, тобто межі, за якою не ними не слід користуватись.

Зростання короткострокових зобов'язань підприємства за впливом на стабільність його діяльності небажане, однак саме за рахунок короткострокових запозичень більшість підприємств утримують свою стійку діяльність. Деякі підприємства, захоплюючись короткостроковими кредитами невміло використовуючи ефект фінансового важеля, не здатні втримати фінансову стабільність, що приводить до росту систематичної залежності від позикових коштів та їх використання на умовах, вигідних кредиторам. Звичайно, фінансові ризики підприємства в таких умовах, зростають і відновлювати власну платоспроможність значно витратніше.

Існує закономірність, за якої при наростаючій фінансовій нестійкості підприємства відповідно погіршується стан його економічної діяльності. Зрозуміло, стабільність діяльності підприємства може зумовлюватися відновленням техніки, технологій, продукції, кадрів тощо. Але, як правило, між економічною і фінансовою складовими діяльності існує стійка залежність, яка повною мірою має відображатись системою показників (коефіцієнтів). Потрібно враховувати, що кожний окремий коефіцієнт, що характеризує діяльність підприємства (у цьому випадку відзначимо, що економічних показників значно більше, ніж фінансових), має власний сенс і викликає певний інтерес як колективу підприємства, так і його бізнес-партнерів, державних організацій тощо.

Визначені проблемні аспекти підходів до аналітичної обробки інформації з метою прийняття зважених управлінських рішень щодо збереження стійкості і платоспроможності підприємств, незалежно від їх розміру і форм власності в умовах нестабільного зовнішнього середовища доцільно розглядати і з точки зору генерації різних видів ризиків, що буде розглядатись в подальших дослідженнях.

- 1.Абрютина М.С. Экспресс-анализ финансовой отчетности / М.С. Абрютина. – М.: Дело и Сервис, 2003. – 256 с.
- 2.Безгінова Л.І. Фінансова стійкість як критерій оптимізації структури капіталу підприємства торгівлі / Л.І. Безгінова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2005. – Вип. 1. – С. 283-291.
- 3.Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
- 4.Гридчина М.В. Финансовый менеджмент / М.В. Гридчина. – 5-е изд. – К.: МАУП, 2004. – 160 с.
- 5.Кононенко О., Махонько О. Аналіз фінансової звітності. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2006. – 200 с.
- 6.Финансовый менеджмент: теория и практика / Е.С. Стоянова, Т.Б. Крылова, И.Т. Балабанов, Е.В. Быкова, И.Г. Кукукина др.; под ред. Е.С. Стояновой. – 5-е изд. – М.: Перспектива, 2004. – 656 с.
- 7.Dixon R. Financial Management. – 2-nd ed. – ACCA Logman Group UKLtd, 1991. – 340 p.

Отримано 26.03.2013

УДК 330.101.332

С.Б.ТИМОФІЄВА

Харківська національна академія міського господарства

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА КОНКУРЕНЦІЯ

Розглядається модернізація як фактор конкурентоспроможності економіки України.

Рассматриваются модернизация как фактор повышения конкурентоспособности экономики Украины.

Considered as a factor in the modernization of Ukraine's economy competitiveness.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентні переваги, порівняльні переваги, стадії конкуренції, стратегічна модернізація.

Актуальність проблеми визначається тим, що глобальна економічна криза загострила конкуренцію на різних рівнях реалізації товарно-фінансових взаємовідносин господарюючих суб'єктів. Суттєвою характеристикою сучасного етапу розвитку ринкової економіки є зростання потреби в стратегічній модернізації промисловості, що забезпечить економічне зростання економіки. Відповідно доцільним є необхідність